

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2020

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (1)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 9 Ιουνίου 2020

Ώρα: 08:00 - 11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **ΔΥΟ (2) ΜΕΡΗ**.

Να απαντήσετε σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Ο νέος ανθρωπισμός

Υπήρξε μια περίοδος, κυρίως κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60, που γινόταν στον τόπο μας έντονη αντιπαράθεση ανάμεσα στην αναπτυσσόμενη τεχνική και στον ανθρωπισμό νοούμενο πάντα σε σχέση με τα κλασικά γράμματα, την κλασική παιδεία και τις αξίες. Το πνεύμα ήταν ότι η τεχνική αντιστρατεύεται και απωθεί τον ανθρωπισμό. Αργότερα έγινε αποδεκτό ότι και η τεχνική είναι ανθρωπισμός στον βαθμό που συμβάλλει να βελτιώνονται οι συνθήκες ζωής των ανθρώπων, λαμβάνοντας υπόψη ότι με τη βελτίωση των συνθηκών ζωής του ανθρώπου βελτιώνεται και ο ίδιος ο άνθρωπος, κατά το γνωστό μαρξιστικό αξίωμα της προόδου. Το αξίωμα ωστόσο εξακολουθούσε να προκαλεί πολλές αντιρρήσεις σχετικά με το αν όντως βελτιώνεται ο άνθρωπος και ως προς τι βελτιώνεται, αν δηλαδή ο άνθρωπος εξανθρωπίζεται, αν αποβάλλει τα ζωώδη χαρακτηριστικά του και αν γίνεται «καλύτερος άνθρωπος», ανθρωπινότερος, διότι αυτό είναι τελικά ο ανθρωπισμός: ο εξανθρωπισμός του ανθρώπου με έμφαση βέβαια στις ηθικές ιδιότητες και στον χαρακτήρα. Με την έννοια αυτή το αίτημα του ανθρωπισμού είναι διαχρονικό.

Έκτοτε άλλαξαν πολλά και κυρίως σ' αυτό που ονομάζεται τεχνική και τεχνολογία, η οποία από τα μέσα του 20ού αιώνα με τον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή (Η/Υ) άρχισε να αναπτύσσεται με ραγδαίους ρυθμούς και η ανάπτυξη συνεχίζεται στις μέρες μας με όλο και πιο εντυπωσιακά επιτεύγματα, κατακτώντας τον άνθρωπο και καθορίζοντας σε μεγάλο βαθμό τη ζωή του. Η εποχή μας, η κοινωνία μας είναι πλέον εικονιστική, ψηφιακή, υποταγμένη στους αλγόριθμους και στα κουμπιά, στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στην παγκοσμιοποιημένη κουλτούρα. Ο Η/Υ δεν είναι πια απλό

εργαλείο αλλά περιβάλλον ζωής και εργασίας, που μας ενημερώνει, μας ταξιδεύει, μας διασκεδάζει, μας κρατάει συντροφιά, μας κάνει όλες τις δουλειές και μας απαλλάσσει από κόπους, ταλαιπωρίες και περιττή απώλεια χρόνου. Όλα αυτά τα «δεινά» που επέτυχε το «δεινότερον» όλων, ο άνθρωπος, βελτιώνουν μεν τη ζωή, οι αντιρρήσεις όμως και τα ερωτηματικά παραμένουν.

Παράλληλα, οι αυξανόμενες δυνατότητες ανάγνωσης του γονιδιώματος με τη δυνατότητα μάλιστα παρέμβασης και αλλοίωσης των γενετικών χαρακτηριστικών, η αναπτυσσόμενη τεχνητή νοημοσύνη και η ρομποτική παράλληλα με τους εξοπλισμούς και τους πολέμους, η υπερεκμετάλλευση των πηγών ενέργειας σε συνδυασμό με την κλιματική αλλαγή, η σύζευξη βιολογικών και τεχνοεπιστημονικών ιδιοτήτων σε συνδυασμό με την εξ αυτού επικείμενη μετάλλαξη του ανθρώπου, όλα αυτά προετοιμάζουν τη μετάβαση σε μια νέα εποχή που πολλοί τη βλέπουν ζοφερή και απάνθρωπη, με τον άνθρωπο μεταλλαγμένο και υποδουλωμένο όλο και περισσότερο στις μηχανές και με συνεχώς παρούσα την απειλή της ολοκληρωτικής καταστροφής του πλανήτη. Άλλοι, οι αισιόδοξοι, βλέπουν τον άνθρωπο να προσαρμόζεται βαθμιαία και ομαλά στη νέα εποχή, να κατακτά συνεχώς τη φύση αποσπώντας όλο και περισσότερα μυστικά της, να υπερβαίνει φυσικούς και βιολογικούς περιορισμούς και να αποικίζει τελικά το σύμπαν.

Ανεξάρτητα όμως από την αναγόμενη στο μέλλον απαισιόδοξη ή αισιόδοξη θεώρηση, είναι προφανές ότι στην εποχή μας με δεδομένη την τεχνολογική υπεροχή και τους συναφείς κινδύνους, αναβιώνει η παλαιά αντιπαλότητα και **αναζητείται ο νέος ανθρωπισμός, ένας «ψηφιακός ανθρωπισμός»**, για να χρησιμοποιήσουμε τον τίτλο του βιβλίου ενός νέου και αξιόλογου στοχαστή, του Θεοφάνη Τάση, ένας ανθρωπισμός για την εικονιστική κοινωνία μας, **τα αιτήματα και τα ερωτήματα του οποίου θα παρεμβαίνουν στην ανεξέλεγκτη πορεία της τεχνολογίας, εμποδίζοντας την «ύβριν» της υπερβολής της με βάση πάντα τον άνθρωπο, τη φρόνηση και την αριστοτελική μεσότητα.**

Κώστας Μπαλάσκας, *Νέα Παιδεία* 173 (Απρίλιος-Ιούνιος 2020) 5-6.

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ (ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να γράψετε περίληψη του πιο πάνω δοκιμίου, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας.

(μονάδες 8)

A.I.2. Να γράψετε **έναν (1)** τρόπο πειθούς που χρησιμοποιεί ο δοκιμιογράφος στη **δεύτερη (2^η)** παράγραφο και ένα αντίστοιχο μέσο πειθούς. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 4)

A.I.3. Ο δοκιμιογράφος στην **τέταρτη (4^η)** παράγραφο αναφέρει: «[...] αναζητείται ο νέος ανθρωπισμός, ένας “ψηφιακός ανθρωπισμός”, [...] τα αιτήματα και τα ερωτήματα του οποίου θα παρεμβαίνουν στην ανεξέλεγκτη πορεία της τεχνολογίας, εμποδίζοντας την “ύβριν” της υπερβολής της με βάση πάντα τον άνθρωπο, τη φρόνηση και την αριστοτελική μεσότητα.»

Αφού μελετήσετε προσεκτικά το πιο πάνω απόσπασμα, να εξηγήσετε τη θέση του δοκιμιογράφου και να παραθέσετε τη δική σας άποψη.

(Έκταση: 80-100 λέξεις)

(μονάδες 4)

A.I.4. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα δομικά στοιχεία της **πρώτης (1^{ης})** παραγράφου.

(μονάδες 3)

A.I.5. Ο δοκιμιογράφος στο πιο κάτω απόσπασμα (**3^η παράγραφος**) χρησιμοποιεί μακροπερίοδο λόγο. Να εξηγήσετε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του, αναφέροντας **δύο (2)** στοιχεία.

Παράλληλα, οι αυξανόμενες δυνατότητες ανάγνωσης του γονιδιώματος με τη δυνατότητα μάλιστα παρέμβασης και αλλοίωσης των γενετικών χαρακτηριστικών, η αναπτυσσόμενη τεχνητή νοημοσύνη και η ρομποτική παράλληλα με τους εξοπλισμούς και τους πολέμους, η υπερεκμετάλλευση των πηγών ενέργειας σε συνδυασμό με την κλιματική αλλαγή, η σύζευξη βιολογικών και τεχνοεπιστημονικών ιδιοτήτων σε συνδυασμό με την εξ αυτού επικείμενη μετάλλαξη του ανθρώπου, όλα αυτά προετοιμάζουν τη μετάβαση σε μια νέα εποχή που πολλοί τη βλέπουν ζοφερή και απάνθρωπη, με τον άνθρωπο μεταλλαγμένο και υποδουλωμένο όλο και περισσότερο στις μηχανές και με συνεχώς παρούσα την απειλή της ολοκληρωτικής καταστροφής του πλανήτη.

(μονάδες 3)

A.I.6. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω φράσεις, αντικαθιστώντας κάθε μία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμή** της, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο:

α. [...] τη φρόνηση και την αριστοτελική μεσότητα.

β. [...] είναι προφανές ότι στην εποχή μας [...]

(μονάδες 2)

A.I.7. Να γράψετε **ένα (1) ανώνυμο** για κάθε μία από τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις, διατηρώντας τον γραμματικό τους τύπο.

α. [...] άρχισε να αναπτύσσεται με ραγδαίους ρυθμούς [...]

β. [...] και απωθεί τον ανθρωπισμό.

(μονάδες 2)

A.I.8. α) Να αναλύσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και

β) να σχηματίσετε **μία (1)** νέα λέξη, απλή ή σύνθετη, από το **β΄ συνθετικό** της κάθε μίας:

- υπερβαίνει
- καθορίζοντας

(μονάδες 4)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Αργότερα έγινε αποδεκτό ότι και η τεχνική είναι ανθρωπισμός στον βαθμό που συμβάλλει να βελτιώνονται οι συνθήκες ζωής των ανθρώπων, λαμβάνοντας υπόψη ότι με τη βελτίωση των συνθηκών ζωής του ανθρώπου βελτιώνεται και ο ίδιος ο άνθρωπος...».

Σε δοκίμιό σας που θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας, να επιχειρηματολογήσετε τεκμηριωμένα σχετικά με την επίδραση που ασκεί η τεχνολογική πρόοδος τόσο στις συνθήκες ζωής του ανθρώπου όσο και στην ηθική του ποιότητα. Ακολουθώντας, να αναπτύξετε τους προβληματισμούς σας αναφορικά με τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ανθρωπιστική παιδεία στην ισόρροπη βελτίωση των συνθηκών ζωής και του ήθους του ανθρώπου.

(Έκταση: 450-500 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ.Π. Καβάφης, «Αλεξανδρινοί βασιλείς»

Μαζεύθηκαν οι Αλεξανδρινοί
να δουν της Κλεοπάτρας τα παιδιά,
τον Καισαρίωνα, και τα μικρά του αδέρφια,
Αλέξανδρο και Πτολεμαίο, που πρώτη
φορά τα βγάζαν έξω στο Γυμνάσιο,
εκεί να τα κηρύξουν βασιλείς,
μες στη λαμπρή παράταξι των στρατιωτών.

5

Ο Αλέξανδρος – τον είπαν βασιλέα της Αρμενίας, της Μηδίας, και των Πάρθων.	
Ο Πτολεμαίος – τον είπαν βασιλέα της Κιλικίας, της Συρίας, και της Φοινίκης.	10
Ο Καισαρίων στέκονταν πιο εμπροστά, ντυμένος σε μετάξι τριανταφυλλί, στο στήθος του ανθοδέσμη από υακίνθους, η ζώνη του διπλή σειρά σαπφείρων κι αμεθύστων, δεμένα τα ποδήματά του μ' άσπρες κορδέλες κεντημένες με ροδόχροα μαργαριτάρια. Αυτόν τον είπαν πίοτερο από τους μικρούς, αυτόν τον είπαν Βασιλέα των Βασιλέων.	15
Οι Αλεξανδρινοί ένιωθαν βέβαια που ήσαν λόγια αυτά και θεατρικά.	20
Αλλά η μέρα ήτανε ζεστή και ποιητική, ο ουρανός ένα γαλάζιο ανοιχτό, το Αλεξανδρινό Γυμνάσιον ένα θριαμβικό κατόρθωμα της τέχνης, των αυλικών η πολυτέλεια έκτακτη, ο Καισαρίων όλο χάρις κι εμορφιά (της Κλεοπάτρας υιός, αίμα των Λαγιδών) κι οι Αλεξανδρινοί έτρεχαν πια στην εορτή, κι ενθουσιάζονταν, κι επευφημούσαν ελληνικά, κι αιγυπτιακά, και ποιοι εβραίικα, γοητευμένοι με τ' ωραίο θέαμα – μ' όλο που βέβαια ήξευραν τι άξιζαν αυτά, τι κούφια λόγια ήσανε αυτές οι βασιλείες.	25 30

Ερώτηση Β1

α) Στο ποίημα «Αλεξανδρινοί βασιλείς» είναι διάχυτη η καβαφική ειρωνεία. Αφού εντοπίσετε **τέσσερα (4)** σημεία του ποιήματος στα οποία υπάρχει ειρωνεία, να εξηγήσετε πώς αυτή επιτυγχάνεται σε κάθε σημείο.

(μονάδες 8)

β) Σύμφωνα με μια άποψη, στο ποίημα «Αλεξανδρινοί βασιλείς» έχουμε «ένα θεατρικό δρώμενο ανοιχτού χώρου». Ποια **τέσσερα (4)** στοιχεία θεατρικότητας αναγνωρίζετε στο ποίημα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 4)

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Τάκης Σινόπουλος, «Φίλιππος»

Εδώ στοχάζομαι, δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος σε τούτη την ακίνητη κοιλάδα. Πολλά του τάξαμε από λάφουρα κι από σειρήνες. Μα κείνος ήτανε στραμμένος σ' άλλα οράματα. Μια απέραντη πατρίδα ονειρευότανε. Πού είναι το πρόσωπό σας	5
το αληθινό σας πρόσωπο; μου φώναξε. Έφυγε κλαίγοντας ανέβηκε τα λαμπερά βουνά. Ύστερα τα καράβια εφράξανε τη θάλασσα. Μαύρισε η γη την πήρε ένας κακός χειμώνας. Μαύρισε το μυαλό ένα μακρύ ποτάμι το αίμα.	10
Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος. Φυσάει απόψε δυνατά. Μεσάνυχτα στη Λάρισα το έρημο καφενείο. Η φάτσα του συναχωμένου γκαρσονιού κι η νύχτα σαρωμένη φωτιές παντού και πυροβολισμοί μια πολιτεία φανταστική κι ασάλευτη	15
δέντρα πεσμένα στις οικοδομές. Ποιο είναι το δίκιο του πολεμιστή ο αγώνας που σε πάει σ' άλλον αγώνα; Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος. Αμετανόητος πάντα πείσμωνε. Οι σκοτεινές μέρες του 'φταιγαν τα ερειπωμένα πρόσωπα.	20
Το αίμα του ακούγοντας ανέβηκε τα λαμπερά βουνά. Κι απόμεινα μονάχος περπατώντας και σφυρίζοντας μέσα στην κούφια Λάρισα. Και τότε ως τη Μακεδονία βαθιά σαλεύοντας ημίκλειστη	25
μες στο πλατύ φεγγάρι του χειμώνα μιλώντας μόνο περί σώματος η χηρευάμενη κυρία Πανδώρα. Πέθανε χτικιάρης ο άντρας της τις μέρες του σαράντα τέσσερα.	

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μανόλης Αναγνωστάκης, «Χάρης 1944»

Ήμασταν όλοι μαζί και ξεδιπλώναμε ακούραστα τις ώρες μας Τραγουδούσαμε σιγά για τις μέρες που θα 'ρχόντανε φορτωμένες πολύχρωμα οράματα Αυτός τραγουδούσε, σωπαίναμε, η φωνή του ξυπνούσε μικρές πυρκαγιές Χιλιάδες μικρές πυρκαγιές που πυρπολούσαν τη νιότη μας Μερόνυχτα έπαιζε το κρυφτό με το θάνατο σε κάθε γωνιά και σοκάκι	5
Λαχταρούσε ξεχνώντας το δικό του κορμί να χαρίσει στους άλλους μίαν Άνοιξη.	

Ήμασταν όλοι μαζί μα θαρρείς πως αυτός ήταν όλοι.
 Μια μέρα μας σφύριξε κάποιος στ' αφτί: «Πέθανε ο Χάρης»
 «Σκοτώθηκε» ή κάτι τέτοιο. Λέξεις που τις ακούμε κάθε μέρα.
 Κανείς δεν τον είδε. Ήταν σούρουπο. Θα 'χε σφιγμένα τα χέρια όπως πάντα 10
 Στα μάτια του χαραχτήκεν άσβηστα η χαρά της καινούριας ζωής μας
 Μα όλα αυτά ήταν απλά κι ο καιρός είναι λίγος. Κανείς δεν προφταίνει.
 ...Δεν είμαστε όλοι μαζί. Δυο τρεις ξενιτεύτηκαν
 Τράβηξεν ο άλλος μακριά μ' ένα φέρσιμο αόριστο κι ο Χάρης σκοτώθηκε
 Φύγανε κι άλλοι, μας ήρθαν καινούριοι, γεμίσαν οι δρόμοι 15
 Το πλήθος ξεχύνεται αβάσταχτο, ανεμίζουνε πάλι σημαίες
 Μαστιγώνει ο αγέρας τα λάβαρα. Μεσ στο χάος κυματίζουν τραγούδια.
 Αν μεσ στις φωνές που τα βράδια τρυπούνε ανελέητα τα τείχη
 Ξεχώρισες μια: Είν' η δική του. Ανάβει μικρές πυρκαγιές
 Χιλιάδες μικρές πυρκαγιές που πυρπολούν την ατίθαση νιότη μας 20
 Είν' η δική του φωνή που βουίζει στο πλήθος τριγύρω σαν ήλιος
 Π' αγκαλιάζει τον κόσμο σαν ήλιος που σπαθίζει τις πίκρες σαν ήλιος
 Που μας δείχνει σαν ήλιος λαμπρός τις χρυσές πολιτείες
 Που ξανοίγονται μπρος μας λουσμένες στην Αλήθεια και στο αίθριο το φως.

Εποχές: Τα ποιήματα, Αθήνα, εκδ. Πλειάς, 1983, σσ. 36-37.

Ερώτηση Β2

α) Να συγκρίνετε τη στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στον Φίλιππο με τη στάση του συλλογικού ποιητικού υποκειμένου απέναντι στον Χάρη.

(μονάδες 6)

β) Να εντοπίσετε **δύο (2)** κοινά εκφραστικά μέσα με τα οποία αποδίδονται οι οραματισμοί του Φίλιππου και του Χάρη στα δύο πιο πάνω ποιήματα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 4)

Β3.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διδώ Σωτηρίου, *Οι νεκροί περιμένουν*

[...] Με την κόνα Αγγελικώ είχα περάσει πολύ κοντά τα πρώτα χρόνια της ζωής μου, κι είναι από τις φυσιογνωμίες, που ο χρόνος δεν τις σβήνει στην ανάμνηση, μα τις ζωηρεύει. Ξερακιανή, σβέλτα, με χέρια φαγωμένα από μισόν αιώνα μπουγάδες, μπορούσε να δουλεύει στη σκάφη δώδεκα ώρες και στο μεταξύ να διακόφτει για να

μπει στην κουζίνα να φτιάξει κατημέρια, να τηγανίσει «τζιεράκια», να μας λούσει όλα εμάς τα παιδιά, να τρίψει τα μπακίρια, να επιδοθεί σε ξόρκια και γιατροσόφια.

Έκοβε το «σαρλίκι» με μέλι και μετάξι, τις «μαγουλήθρες» των παιδιών με το Πεντάλφα, γήτευε τον «παροξυσμό», τον «κουκλού», τον «ψωροφύτη». Κάποτε παρατούσε τη δουλειά για να τρέξει να σαβανώσει και κανένα Χριστιανό, για την ψυχή της.

Η κόνα Αγγελικώ είχε αδυναμία στα παραμύθια. Ίσως γιατί την απομάκρυναν απ' τη σκληρή ζωή της, ίσως και γιατί σ' αυτά έβρισκε μια διέξοδο η ζωηρή φαντασία της. Όταν μας ξεφορτωνόταν η μητέρα, γιατί είχε δικές της συντροφιάς, μας μάζεψε αυτή γύρω της και μας έλεγε τότε για τις νεραίδες, που βγαίνουν τη νύχτα απ' τα μπουνάρια και ξελογιάζουν με την ομορφιά τους τους άντρες και τότε για τα στοιχειωμένα τσοκαράκια της Βαλιντέ-χανούμ που τη σκότωσε ο άντρας της από ζήλεια κι από τότε τις νύχτες τρέχουν μόνα τους τα τσοκαράκια και φωνάζουν την κυρά τους: «Βαλιντέ! Βαλιντέ!».

[...] Ο αγαπημένος ήρωας της κόνα Αγγελικώς ήταν ο Τσάκιτζης, ο ξακουστός Εφές του Αϊντινιού. Μας τον παράστανε προστάτη της φτωχολογιάς, μεγαλόκαρδο, σελημπέση και δίκαιο. Μα μέσα σ' εκείνες τις διηγήσεις της έβαζε και τους δικούς της καημούς και πόθους, τις προσδοκίες, τις πίκρες και το άχτι της για τις αδικίες των ισχυρών.

[...] Τα μάτια της κόνα Αγγελικώς άστραφταν, τα χέρια της πλανιόνταν ανοιχτά στον αέρα, λες κι ήταν και η ίδια εκείδ' που μοίραζαν τις λίρες ν' αρπάξει κανένα σακουλάκι να το τρέξει στην κόρη της την Ασημίνα και στα εγγόνια της... Μα μια κι δεν τον είχε πρόχειρο τον Τσάκιτση να την ευεργετήσει, βόλευε τη φτώχεια της ξαφρίζοντας τα δικά μας κελάρια.

Το βράδυ, όταν έφευγε κι έτρεχα ξοπίσω της ως το δρόμο τραβώντας την απ' τις φούστες, ένιωθαν τα δάχτυλά μου όχι το αποσκελετωμένο κορμί που υποδεχόμουν το πρωί, μα διάφορα κουτιά και δέματα μαλακά και σκληρά, χωμένα μέσα στο μακρύ βρακί της, που έδενε στον αστράγαλο, και κάτω απ' τις καμιζόλες της, όπου κολυμπούσαν δυο πλαδαρά στήθια. Μα η ανακάλυψή μου αυτή δεν την τρόμαζε. Ήξερε πως δε θα το πρόδινε σε κανέναν το μυστικό της, γιατί την αγαπούσα αληθινά.

Άλλωστε, στο σπίτι μας τέτοια «φιλοπράματα» κανείς δεν τα υπολόγιζε τότε.

Ερώτηση Β3

Να παρουσιάσετε τη φυσιογνωμία της κόνα Αγγελικώς και να προσδιορίσετε **δύο (2)** αφηγηματικούς τρόπους με τους οποίους αυτή ηθογραφείται.

(μονάδες 8)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ